SPRAWDZIAN · JĘZYK POLSKI

Sprawdzian z wierszy Naborowskiego

Grupa A

Daniel Naborowski

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 17

9 zadań, 17 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Pierwszy wers wiersza „Krótkość żywota" brzmi: „Godzina za godziną niepojęcie chodzi". Co wyraża to zdanie?

(A) nudę i monotonię ludzkiego życia, w którym nic się nie zmienia
(B) nieprzerwany, niezauważalny dla człowieka upływ czasu
(C) regularny rytm codziennej pracy, wyznaczany przez zegar
(D) przekonanie, że upływający czas można zatrzymać lub cofnąć

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Główną myślą wiersza „Krótkość żywota" Daniela Naborowskiego jest:

(A) przekonanie, że życie ludzkie jest niezwykle krótkie i ulotne, a śmierć towarzyszy człowiekowi od chwili narodzin
(B) pochwała długowieczności, którą człowiek może osiągnąć dzięki cnotliwemu życiu, umiarowi i pobożności
(C) krytyka lekarzy, którzy mimo wiedzy i starań nie potrafią przedłużyć ludzkiego życia
(D) opis wesela jako symbolu trwałości rodziny i ciągłości kolejnych pokoleń

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1 pkt)

Wiersz „Na oczy królewny angielskiej" kończy się dwuwersem: „Lecz się wszytko zamyka w jednym oka słowie: / Pochodnie, gwiazdy, słońca, nieba i bogowie". Na czym polega ta pointa?

(A) podmiot uznaje, że oczy królewny są zwyczajne i nie warto ich wysławiać
(B) podmiot prosi niebo o ratunek dla serc zranionych przez królewnę
(C) podmiot żałuje, że porównał oczy do bogów, i wycofuje te słowa
(D) podmiot łączy odrzucone wcześniej określenia: oczy są tym wszystkim naraz

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 4. (0–2 pkt)

Uzupełnij luki.

Krótki wiersz Naborowskiego „Zła żona" opiera się na (1) _____ : kolejne wersy wyliczające nieszczęścia zaczynają się od tego samego słowa „straszna" (lub „straszne"). Ostatni wers, w którym nad wszystkie klęski wyniesiona zostaje zła żona, przynosi żartobliwą (2) _____ .

Zadanie 5. (0–2 pkt)

Na podstawie „Krótkości żywota" wyjaśnij, co według podmiotu lirycznego pozostaje po człowieku, i oceń, czy jest to pocieszenie.

Zadanie 6. (0–2 pkt)

> „Kołem niehamowanym lotny czas uchodzi, / Z którego spadł niejeden, co na starość godzi."

Wyjaśnij, co znaczą w „Krótkości żywota" wersy o kole czasu i jaki obraz ludzkiego losu z nich wynika.

Zadanie 7. (0–2 pkt)

> Daniel Naborowski, Na toż (zakończenie) Na to masz zawsze pomnieć, o człowiecze hardy: Dwakroć żyje, kto żyjąc umrzeć się gotuje; Umiera dwakroć, kto się śmiertelnym nie czuje.

Wyjaśnij paradoks zawarty w zakończeniu wiersza Naborowskiego „Na toż" i powiąż go z barokowym motywem memento mori.

Zadanie 8. (0–3 pkt)

Wskaż w wierszach Naborowskiego trzy cechy poetyki barokowej i każdą poprzyj przykładem z tekstu.

Zadanie 9. (0–3 pkt)

> „Dźwięk, cień, dym, wiatr, błysk, głos, punkt, żywot ludzki słynie”

Omów budowę i funkcję wersu z „Krótkości żywota”.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/naborowski-wybor

Sprawdzian z wierszy Naborowskiego

Grupa B

Daniel Naborowski

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 17

9 zadań, 17 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Jaką postawę wobec życia zaleca podmiot liryczny wiersza „Marność"?

(A) surową ascezę i wyrzeczenie się wszelkiej radości
(B) korzystanie z miłości i radości, ale w granicach pobożności i uczciwości
(C) używanie życia bez żadnych ograniczeń, skoro wszystko jest marnością
(D) rezygnację i rozpacz wobec marności świata

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Końcowe wersy „Krótkości żywota" brzmią: „wielom była / Kolebka grobem, wielom matka ich mogiła". Do czego odnoszą się te słowa?

(A) do matek, które porzucały swoje dzieci zaraz po urodzeniu
(B) do tęsknoty dorosłych za beztroskim dzieciństwem w domu rodzinnym
(C) do ludzi, którzy umierali tuż po narodzinach albo jeszcze przed nimi
(D) do dawnego zwyczaju wyrabiania kołysek z drewna starych trumien

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1 pkt)

Jak należy rozumieć wers z „Krótkości żywota": „Wtenczas, kiedy ty myślisz, jużeś był, nieboże"?

(A) Chwila teraźniejsza mija tak szybko, że zanim człowiek o niej pomyśli, już należy do przeszłości.
(B) Rozmyślanie o przemijaniu przedłuża ludzkie życie, bo pozwala zatrzymać uciekający czas.
(C) Przeszłość jest ważniejsza od przyszłości, dlatego człowiek powinien żyć głównie wspomnieniami.
(D) Ludzie, którzy dużo myślą, żyją dłużej i spokojniej od tych, którzy bezmyślnie trwonią czas.

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 4. (0–2 pkt)

Uzupełnij luki, wybierając wyrażenia z listy.

Wiersz „Krótkość żywota" liczy (1) _____ wersów trzynastozgłoskowych. Wersy rymują się (2) _____, np. chodzi – rodzi, będziesz – nabędziesz.

(1) osiem / dwanaście / czternaście / dziesięć
(2) okalająco / nieregularnie / parami / krzyżowo

Zadanie 5. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, jaką funkcję pełni w „Krótkości żywota” bezpośredni zwrot do adresata (ty, nieboże).

Zadanie 6. (0–2 pkt)

> Daniel Naborowski, Do Anny (fragmenty) Z czasem wszytko przemija, z czasem bieżą lata, Z czasem państw koniec idzie, z czasem tego świata. (…) Z czasem noc dniowi, dzień zaś nocy ustępuje, Czasowi zgoła wszytko na świecie hołduje. Szczera miłość ku tobie, Anno, me kochanie, Wszytkim czasom na despekt nigdy nie ustanie.

Wyjaśnij, jak kompozycja wiersza „Do Anny” buduje jego sens. Odwołaj się do relacji między wersami początkowymi a dwuwersem końcowym.

Zadanie 7. (0–2 pkt)

> Daniel Naborowski, Łazarz do bogacza (zakończenie) Przyjdzie czas, o pstry kruku, kiedyć pogotowie Odbiorą cudze pióra; wtenczas swe nagości I sprośny wrzód odkryjesz, i spróchniałe kości.

Wyjaśnij znaczenie metafory z zakończenia wiersza „Łazarz do bogacza” i określ, jaką prawdę o bogactwie wyraża.

Zadanie 8. (0–3 pkt)

Przedstaw kompozycję wiersza „Marność”. Wyodrębnij jego części i określ, co wnosi każda z nich.

Zadanie 9. (0–3 pkt)

Wyjaśnij, na czym polega motyw vanitas w poezji baroku i jak pojawia się on w twórczości Daniela Naborowskiego, np. w wierszach „Krótkość żywota" i „Marność".

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/naborowski-wybor

Sprawdzian z wierszy Naborowskiego

Grupa A

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **A**

3. (1 pkt) **D**

4. (2 pkt) **(1) anaforze; (2) pointę** — po 1 pkt za lukę

5. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Po człowieku zostaje tylko to, że był — a wtedy zyskuje jedynie imię nieboszczyka. Nie jest to pocieszenie, lecz gorzka ironia: jedyną rzeczą, jaką człowiek zdobywa po śmierci, jest nazwa zmarłego, a nie sława czy trwały ślad.
Punktacja: Wskazanie, że po człowieku zostaje tylko miano nieboszczyka (imię zmarłego) — 1 pkt. Uzasadniona ocena, np. że to gorzka ironia, a nie pocieszenie: człowiek „nabywa" tylko nazwy zmarłego, nic trwałego — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

6. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Czas przypomina rozpędzone koło, którego nic nie hamuje. Ludzie jadą na nim i spadają — umierają. Spadł z niego niejeden, kto celował w starość, czyli liczył, że dożyje sędziwego wieku. Obraz przypomina koło Fortuny: los człowieka jest niepewny, a śmierć zaskakuje tych, którzy planują długie życie.
Punktacja: Wyjaśnienie obrazu: czas to rozpędzone koło, którego nie da się zatrzymać; ludzie spadają z niego, czyli umierają — 1 pkt. Wyjaśnienie drugiego wersu: umiera także ten, kto zmierzał ku starości, liczył na długie życie — śmierć przychodzi niespodziewanie; możliwe nawiązanie do motywu koła Fortuny — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Paradoks polega na tym, że gotowość na śmierć daje „podwójne" życie, a zapominanie o niej – „podwójną" śmierć. Kto pamięta, że umrze, żyje rozważnie i dba o duszę, więc zyskuje życie także po śmierci. Kto czuje się nieśmiertelny, umiera nie tylko ciałem, lecz także duchowo. To barokowe memento mori: „hardy" człowiek ma „zawsze pomnieć" o śmierci.
Punktacja: 1 pkt – wyjaśnienie paradoksu: „żyje dwakroć" ten, kto za życia przygotowuje się na śmierć (żyje świadomie i zyskuje życie wieczne), a „umiera dwakroć" ten, kto zapomina o śmiertelności (umiera ciałem i duchowo). 1 pkt – powiązanie z memento mori: wezwanie, by stale pamiętać o śmierci, która nadaje sens i kierunek życiu.

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Po pierwsze, tematyka vanitas: świat hołduje marności, a ludzki żywot jest jak dźwięk, cień i dym. Po drugie, zamiłowanie do paradoksu: dla wielu kołyska była grobem, a matka mogiłą. Po trzecie, gra słów i kunsztowna forma: marna marność oraz szyk krzyżowy miłujmy i żartujmy, żartujmy i miłujmy. Oba wiersze kończą się też wyrazistą pointą.
Punktacja: Za każdą trafnie nazwaną cechę z poprawnym przykładem — 1 pkt (maks. 3), np.: tematyka vanitas / przemijania (Świat hołduje marności); paradoks i zaskakujące zestawienie przeciwieństw (Kolebka grobem, matka ich mogiła); gra słów (marna marność, chiazm Miłujmy i żartujmy / Żartujmy i miłujmy); nagromadzenie, wyliczenie (Dźwięk, cień, dym…); pointa (Tak fraszką śmierć i trwoga); hiperbola (czwarta część mgnienia). Maks. 3 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wers zbudowany jest z wyliczenia bez spójników: siedem rzeczowników następuje po sobie, oddzielonych tylko przecinkami. Wszystkie są jednosylabowe i nazywają rzeczy ulotne lub znikome — dźwięk, który przebrzmiewa, cień, dym, podmuch wiatru, błysk, głos, punkt. Krótkie, urywane słowa tworzą szybki rytm, który naśladuje pośpiech czasu. Nagromadzenie podkreśla myśl całego wiersza: ludzkie życie jest tak samo nietrwałe jak te zjawiska.
Punktacja: Nazwanie środka: wyliczenie bezspójnikowe (asyndeton) / nagromadzenie — 1 pkt. Zauważenie, że wymienione wyrazy są jednosylabowe i oznaczają rzeczy nietrwałe, ulotne lub znikome — 1 pkt. Funkcja: szybki, urywany rytm naśladuje pośpiech czasu i podkreśla znikomość życia; wers skupia w sobie myśl całego utworu — 1 pkt. Maks. 3 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **C**

3. (1 pkt) **A**

4. (2 pkt) **(1) dwanaście; (2) parami** — po 1 pkt za lukę

5. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Podmiot nie mówi o przemijaniu ogólnie, lecz zwraca się do konkretnego ty i nazywa adresata nieborakiem. Dzięki temu wiersz brzmi jak osobista przestroga: to właśnie czytelnik jutro już nie będzie tym, kim jest dziś, i to jego chwila przemija, zanim o niej pomyśli. Każdy odbiorca ma odnieść prawdę o krótkości życia do siebie.
Punktacja: Wskazanie, że podmiot zwraca się do adresata w 2. osobie (ty, nieboże) — apostrofa — 1 pkt. Funkcja: wiersz staje się osobistą przestrogą (memento mori) skierowaną do każdego czytelnika; prawda o przemijaniu dotyczy jego samego — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

6. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wiersz ma dwie części. Dziesięć wersów to wyliczenie z anaforą „z czasem": przemijają lata, państwa, rozum, uroda, przyroda, nawet wojny i smutki – czasowi „wszytko na świecie hołduje". Dopiero ostatni dwuwers zaskakuje pointą: miłość do Anny nie ustanie „wszytkim czasom na despekt". Długie wyliczenie sprawia, że wyjątek – miłość silniejsza niż czas – brzmi jak najwyższa możliwa deklaracja.
Punktacja: 1 pkt – wskazanie, że pierwsza, dłuższa część to wyliczenie (z anaforą „z czasem") wszystkiego, co podlega przemijaniu. 1 pkt – wyjaśnienie, że końcowy dwuwers (pointa) przeciwstawia temu miłość do Anny jako wyjątek trwalszy od czasu, przez co kontrast nadaje wyznaniu siłę.

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Bogacz zostaje nazwany „pstrym krukiem", który stroi się w „cudze pióra" – jego majątek i wspaniały wygląd nie są jego istotą, lecz pożyczoną ozdobą. Przyjdzie czas (śmierć), gdy pióra zostaną odebrane i wyjdą na jaw „sprośny wrzód" i „spróchniałe kości". Bogactwo jest więc marnością: nie chroni przed śmiercią i nie czyni człowieka lepszym od nagiego Łazarza.
Punktacja: 1 pkt – objaśnienie metafory: bogacz to „pstry kruk" przystrojony w „cudze pióra", czyli bogactwo i strój są jedynie pożyczoną, zewnętrzną ozdobą. 1 pkt – określenie prawdy: śmierć odbierze bogaczowi majątek i odsłoni jego prawdziwą, marną (grzeszną, cielesną) naturę – bogactwo nie zmienia tego, że wszyscy ludzie są wobec śmierci równi (motyw vanitas).

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Pierwsze cztery wersy to diagnoza: świat i wszystkie ziemskie włości hołdują marności i nigdy się to nie zmieni. Kolejne cztery to wezwanie: miłujmy i żartujmy, ale pobożnie, uczciwie i czysto. Ostatni dwuwers to pointa: najważniejsza jest bojaźń Boża, dzięki której śmierć i lęk stają się fraszką.
Punktacja: Część 1 (w. 1–4): stwierdzenie, że świat hołduje marności i tak będzie zawsze — 1 pkt. Część 2 (w. 5–8): wezwanie do miłowania i żartowania z zastrzeżeniem pobożności, uczciwości i czystości — 1 pkt. Część 3 (w. 9–10): pointa — bojaźń Boża czyni śmierć i trwogę drobnostką — 1 pkt. Maks. 3 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Vanitas to barokowy motyw marności ziemskiego życia, jego krótkości i ulotności dóbr. Naborowski w „Krótkości żywota" przypomina, że życie człowieka szybko mija, co skłania do refleksji nad tym, co naprawdę trwałe i ważne.
Punktacja: Wyjaśnienie motywu: marność rzeczy ziemskich, przemijanie, nieuchronność śmierci (1 pkt) + trafne odniesienie do utworu Naborowskiego (1 pkt) + wniosek o refleksji nad sensem życia i wartościami trwałymi (1 pkt). 3 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 17 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	16–17 pkt
dobry (4)	13–15 pkt
dostateczny (3)	9–12 pkt
dopuszczający (2)	6–8 pkt
niedostateczny (1)	0–5 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/naborowski-wybor**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.